

INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION, INTEGRATION AND EDUCATION

Web: <http://summusjournals.com/> ., Publisher OOO "SUMMUS"

"INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN INNOVATIVE EDUCATION, PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY: PROBLEMS, ANALYSIS AND FOREIGN EXPERIENCE"

MANZARA JANRIDA ISHLAGAN O'ZBEK RASSOMLARI ISHLARI TALQINI

Odilov Kamoliddin Qobil o'g'li

EMAIL: odilov@bk.ru

Surxondaryo viloyati Termiz
shahar 21-umum ta'lim
maktabining Tasviriy san'at va
chizmachilik fani o'qituvchisi.

ABSTRACT: Tasviriy san'at, ijod, O'zbek rassomlari asarlar, kompozitsiya, Chuqur-fazoviy kompozitsiya, manzara.

KEYWORDS: Tasviriy san'at, ijod, O'zbek rassomlari asarlar, kompozitsiya, Chuqur-fazoviy kompozitsiya, manzara.

1. INTRODUCTION

Tasviriy san'at shunday qadimiy va qadrlil san'at turlaridan biridir. Tasviriy san'atning tur va janrlaridan ayniqsa manzara janri o'ziga hosligi, betakror jozibali ranglari bilan ajralib turadi. Manzara janrida ijod qilayotgan yosh rassom avvalo kompozitsiya tuzishda to'g'ri tanlov qila bilishi kerak. Kompozitsiya tasviriy san'atda juda muhim ahamiyat kasb etadi va yoshlarning tasavvur olamini boyitib ularning estetik didini shakllantiradi.

Tasviriy san'atda, borliqni aks ettirish o'z-o'zidan paydo bo'lmagan, U inson paydo bo'lishi bilan shakllanib taraqqiy eta boshlagan.

Tasviriy san'atda tabiat ko'rinishlarini tasvirlaydigan janrlardan biri manzaradir.

Bu janrdagi san'at asarlari asosan tabiat, dengiz ko'rinishlarini o'ziga xos badiiy, real uslublarda tasvirlaydi. Chunki tasvirdagi ranglar asosan tabiatdan olinadi. Tabiat ko'rinishlari esa ranglar vositasida o'z ifodasini topadi. Bu janr tarixi ham juda qadimdan, Qadimgi Misr, Gretsiya, Rimdan boshlanadi.

Kishilar tasviriy san'at asarlarini tomosha qilish orqali ularda ifodalangan go'zallikni ko'rish orqali o'z hayotiga ana shunday go'zallikni kiritishga harakat qiladilar, asarlardagi qahramonona harakatlarni ko'rib ularga o'xshashga intiladilar. San'at asarlaridagi tabiat ne'matlaridan ruhiy ozuqa olish, hayotdan zavq olish orqali ulardan bahramand bo'ladilar, dam oladilar.

Ayniqsa, manzara janrdagi asarlarda borliq, tabiatdagi ko'rinishlar haqqoniy aks ettiriladi. Manzarada faqatgina narsa va voqealar emas, balki musavvirning ichki kechinmalari ham ifodalanadi. Ayrim musavvirilar vodiylarni, tog'u-toshlarni tasvirlashga ishqiboz bo'lsalar, boshqalari dengiz manzarasini tasvirlashda mohirdirlar. Manzara janrida musavvirlardan O.Tansiqboevning "O'zbekistonda mart", "Jonajon o'lka", "Mening qo'shig'im", N.Kashinaning "Tog'da bahor", Z.Inog'omovning "Arpa o'rimi", "Choyga", R.Temurovning "Bibixonimda bahor", "Ulug'bek madrasasi" asarlari mualliflarga shuhrat keltirdi.

2. MAIN PART

O'zbekiston manzarachi rassomlarining ijodiy ishlarini kuzatar ekanmiz bu faqatgina tabiat aks etgan surat emas balki bu qadim o'tmish, yoshlari uchun bugun barcha imkoniyatlar eshigi ochilgan diyor, porloq kelajak aks etgan bir kitobdir go'yo. Ayniqsa Manzara janri musavvirlardan O'.Tansiqboevning asarlarini kuzatar ekansiz mustaqil O'zbekistonimizning go'zal tabiatini nechog'lik mahorat bilan ranglarda ifoda etganini guvohi bo'lasiz.

Rassomlar o'z asarlarida hayotni qanday ko'rsalar o'shanday emas, balki undagi xarakterli ko'rinishlarni tanlab oladilar, kerakmas ikkinchi darajali ko'rinishlarni tushurib qoldiradilar, muhimlarini bo'rttirib ko'rsatadilar. Tanishish va bo'rttirish orqali rassomlar narsa va hodisalarni kishilarning tafakkuri va hissiyotlariga samarali ta'sir ko'rsatishga erishadilar. Rassom borliqni shunchaki biladigan shaxs emas, balki u boy tasavvur va tafakkur qilish qobiliyatiga ega bo'lgan kishidir. U o'z ijodida borliqni shunchaki aks ettiribgina qolmay, balki unga asoslangan holda nimalarnidir o'ylab topadi, tasavvur etadi va to'qiydi. Eng muhimi san'at asarlari o'z mazmunida borliqni aks ettiribgina qolmasdan, u rassomning g'oyalarini ifodalaydi, uni boyitadi, shu bilan birga bunday asarlar tomoshabingaga emotsional ta'sir ko'rsatish kuchiga ham egadir. O'zbekiston rassomlari o'z asarlariga shunday qalb qo'rlarini baxshida etadilar.

Manzara janri ko'proq rangtasvirda, qisman grafika va haykaltaroshlikda qo'llaniladi. Haykaltaroshlikda manzara asosan uning relyef turida ishlatiladi. Haykaltaroshlikda manzara ko'rinishlari asosiy emas, to'ldiruvchi, qo'shimcha ahamiyat kasb etadi.

Tasviriy san'atdagi manzara janriga oid asarlari insonda tabiatga va go'zallik fazilatlarini shakllantiradi. Rassomlar tarixiy va maishiy mavzudagi asarlarda bevosita manzaraga ham murojat qiladilar etyud, eskizlar yozadilar. Bu holda manzara kartinada qo'shimcha fon vazifasini o'taydi.

Tasviriy san'atda tabiat, shahar, industrial, interyer ko'rinishlarini tasvirlanishi manzara janrga taaluqlidir. Manzara janridagi asarlarning ayrimlari bevosita tabiat manzarasini haqiqiy ko'rinishini tasvirlasa, boshqalari ijodiy tarzda xayolan ifodalangan bo'ladi. Ba'zan bu ikki hol bir asarda bo'lishligi ham mumkin. Manzara janrini paydo bo'lishi juda uzoqlarga borib taqaladi.

Ko'p asrlik tarixga ega O'zbekiston tasviriy san'atida manzara janrida yaratilgan san'at asarlari murakkab va serqirra badiiy obrazli tizimdir. O'zbek rassomlarining ijodiga nazar solar ekanmiz ayniqsa manzara janridagi yaratilgan asarlar diqqatga sazovardir. Boshqa tasviriy san'at turlari kabi manzara janri ham doimiy rivojlanishda. Ushbu janrning psixologik xususiyatlari haqida ilmiy tadqiqotlar olib borilib, tasviriy san'at tarixini kundan-kunga yangi ma'lumotlar bilan boyitmoqda.

O'zbek san'atining yangi bosqichi mustaqillikka erishgandan keyin boshlandi. Huquq va erkinligini qo'lga olgan O'zbekiston o'zining ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy rivojlanishning ustuvor yo'nalishini belgilab, yangi iqtisodiy va ijtimoiy dasturni ishlab chiqdi. Jahon hamjamiyatida mavqeyini belgilab, xalqaro aloqalarni mustahkamladi.

3. CONCLUSION

O'zbek rassomlari o'z asarlarida vatanimizning go'zal tabiati, qadim o'tmishi, boy tarixini, vuqorli tog'lariyu so'lim bog'larini har bir viloyatning o'ziga xos tabiatini ranglarda ifoda etib kelmoqda. Bu esa endi o'sib kelayotgan yosh avlodga juda kata ma'naviy ozuqa manbai hamda yosh ijodkorlar uchun ularni yanada ijod qilishga undovchi ma'naviy kuchdir.

REFERENCES

**INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION,
INTEGRATION AND EDUCATION**

Web: <http://summusjournals.com/> ., **Publisher** OOO "SUMMUS"

**"INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN INNOVATIVE
EDUCATION, PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY: PROBLEMS, ANALYSIS
AND FOREIGN EXPERIENCE"**

1. Abdullayev N.U. "San'at tarixi" . 2-tom. Toshkent. San'at, 2001 yil
2. A.Egamberdiyev, S.Saidova, R.Rajabov "Tasviriy va me'morchilik san'ati tarixi" "O'qituvchi" nashriyot-matbaa ijodiy uyi Toshkent-2007 yil.